

The Romanian People and Cursing. Some Journalistic Opinions from the Past

Fănel Teodorașcu¹

Abstract: In this paper, we aim at examining precisely what some of the Romanian journalists, from the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, were writing about *cursing*, as it was understood at that moment, and about those men prone to *cursing*. In order to conduct this research, many press articles have been read, most of them published in journals such as *România liberă*, *Gazeta Transilvaniei*, *Adevărul*, *Țara noastră*, *Unirea poporului* etc.

Keywords: pamphlet; journalism; literature; parliamentary oratory; history of the press

1. Introducere

Unele voci din trecut au afirmat că un popor educat nu are voie să înjure, cel puțin nu într-un mod abject. Cu decenii în urmă, *birjarii* și *hamalii din porturi* (unii includeau aici și parlamentarii) erau cei care formau categoria celor mai *spurcați la gură* români. Astăzi, ce-i drept, pare că cei care înjură birjărește sunt mult mai mulți în comparație cu cei din trecut. Faptul că oamenii politici, de pildă, își aruncă înjurături între ei, iar uneori se mai și bat, atunci când au ceva de împărțit, nu mai reprezintă de mult timp un lucru nefiresc pentru nimeni. Sunt gazetari, nu puțini la număr, care condamnă înjurătura rostită în public doar atunci când aceasta nu vizează un anumit partid politic sau un anumit om politic. Această situație nu reprezintă, chiar dacă ar putea părea că lucrurile stau în acest fel, ceva inedit pentru țara noastră.

¹ Associate Professor, PhD, Faculty of Communication and International Relations, Specialization Psychology, Danubius University of Galati, Romania, Address: 3 Galati Blvd., 800654 Galati, Romania, Corresponding author: teodorascu.fanel@univ-danubius.ro.

2. Lupta politică se face cu sudălmi și trânteli

În 1933, un gazetar de la ziarul *Adevărul* spunea că *la noi, la români, lupta politică e de suprafață și se face cu sudălmi și trânteli*¹. La începutul secolului al XX-lea, N. Filipescu, de pildă, era indicat de ziaristii de la *Opinia* drept unul dintre oamenii politici români care obișnuiau să-și înjure, uneori chiar și „de mamă”, adversarii politici. *Sudalma surugiască face parte, se arăta într-un articol apărut, în 1906, în ziarul menționat deja, din însăși ființa domnului Filipescu*².

De-a lungul anilor, *înjurătura* a avut mulți prieteni printre oamenii politici de la noi. Într-un articol apărut în anul 1924, în *Gazeta Transilvaniei*, găsim un exemplu al modului în care, în anii interbelici, se desfășurau ședințele deputaților români. Din episodul la care se face referire în acest text nu lipsesc, bineînțeles, nici *înjurăturile*, nici *trântelile*. Iată un fragment din acest articol:

„O lecție binemeritată a primit, la ședința de alaltăieri a Camerei, deputatul liberal Florian, un cunoscut samsar. Deputatul Virgil Madgearu își dezvoltase interpelarea asupra exportului de piei, autorizat cu «permise speciale» de Departamentul Finanțelor, arătând că, cu toată prohibirea exportului pieilor de orice fel, s-a început exportul de piei, printr-o curioasă interpretare a art. 102 din Legea generală a vămilor (export cu obligația de reimport, fără preplătirea taxelor legale). – Exportatorii samsari erau obligați să depună garanții Ministerului de Finanțe, pentru reimportarea pieilor exportate. Garanțiile, însă, au fost astfel impuse încât *nicio cantitate de piei n-a intrat în țară*, renunțând toți exportatorii la garanții în schimbul beneficiilor realizate din vânzarea pieilor în străinătate.

După răspunsul în doi peri al ministrului V. Brătianu, d-l Madgearu voia să replice. Dep[utatul] liberal Florian l-a întrerupt cu o apostrofă injurioasă. D-l Mihalache a cerut președintelui să intervină. Dep[utatul] Florian, în loc să se astâmpere, insultă și pe d-l Mihalache.

D[omnul] I. Mihalache a strigat atunci: «D-le președinte, nu putem tolera să fim terorizați de samsari». Replica d-lui Florian a fost o înjurătură de surugiu la adresa fostului ministru de domenii. Iar când, vehement, d-l I. Mihalache a cerut intervenția prezidențială, d-l Florian a aplicat o lovitură în piept d-lui Mihalache, dispărând în masa deputaților guvernamentali. Toată Camera, în picioare, vocifera, d-l I.

¹ M. Sevastos, „Pedeapsa cu moartea, extra-urgentă...”, în *Adevărul*, anul 47, nr. 15067, 15 februarie 1933, p. 1.

² *** „Incidentul de la Făurei”, în *Opinia*, anul IV, nr. 31, 21 decembrie 1906, p. 1.

Mihalache, urcând tribuna, a strigat arătând spre banca ministerială: «Începând de mâine, vom veni înarmați, spre a ne apăra de lichele. Declar însă că nu vom trage în acei care ne vor lovi, ci în membrii guvernului, care tolerează asemenea acte de banditism».

Spiritele erau foarte agitate... Majoritarii dezaprobau cu voce tare actul d-lui Gh. Florian. După câteva secunde, președintele a suspendat ședința. La redeschidere, președintele a rugat pe d-l I. Mihalache să retragă cuvântul «samsar», spre a aplica pedeapsa celui care a lovit. D-l Mihalache răspunde că nu retrage cuvântul, deoarece, de pe tribuna Camerei, s-a făcut dovada că dep[utatul] Florian este samsar, fără ca acesta să se fi dezvinovățit. Președintele, nefiind mulțumit, trimite în judecata comisiei disciplinare pe d-l dep[utat] Florian, dar și pe d-l Mihalache. Opoziția protestează zgomotos. Dr. Lupu adresează președintelui câteva cuvinte, care nu se înțeleg. Dep[utatul] Florian îi strigă: «Taci, epilepticule!». În clipa aceasta, dep[utatul] țărănist Ionel Lupescu s-a repezit după Florian și, încă înainte ca acesta să se poată refugia, i-a tras câteva palme zdravene și l-a trântit la pământ. În mijlocul vociferărilor opoziției și a majorității, ședința se suspendă din nou”¹.

Interesant la acest text e faptul că, deși dezaprobă *înjurătura surugiască*, autorul său pare că nu are nimic împotriva *trântelilor parlamentare*, atât timp cât *chelfăneala* e aplicată unui parlamentar obraznic. Din ceea ce am văzut mai sus, s-ar putea înțelege că bătaia poate fi luată în calcul ca o măsură eficientă de combatere a *înjurăturii*. Bătaia putea fi aplicată imediat, oricui arunca cu *vorbe spurcate* în cei din jurul său, indiferent de locul în care erau rostite *cuvintele murdare*.

După unii autori, *înjurăturile și bătăile parlamentare* reprezentau rezultatul modului defectuos în care își făceau treaba cei aflați în fruntea țării. Comportamentul parlamentarilor pune în lumină nefavorabilă însăși ideea de democrație. Iată ce spunea Octavian Goga în acest sens, în 1928, într-un articol publicat în *Țara noastră*: „Centrul dărpănării, care a atins viața de stat și crește luând proporții nemaipomenite, e Parlamentul. În Dealul Patriarhiei, turpitudinea moralointelectuală a improvizat scene pe care orice congres al birjarilor sau hamalilor de porturi le-ar refuza cu indignare. Ultimele producții de sub cupola care a văzut multe sunt pur și simplu scârnavii, fără precedent la noi ori în străinătate. Nu e revolta care a strigat acolo, sufletul revoluționar al unor voințe opuse, în clipa când se ciocnesc. Nu, e înjurătura odioasă a trivialității de bălci. Cine a citit istoria Franței știe că nici

¹ *** „Bătaie în Cameră. O lecție binemeritată”, în *Gazeta Transilvaniei*, anul al LXXXVII-lea, nr. 29, Brașov, 16 martie 1924, p. 2.

Danton, nici Robespierre n-au înjurat de mamă când au declanșat furtuna pentru Drepturile omului. La obor însă, orice lustragiu, între două pahare de bragă, scuipe trei expresii parlamentare. O stârpiciune cerebrală și atâta tot, vai de guvernul care nu poate opri această cascadă de noroi și vai de opoziția care crede că e de ajuns să ai salivă în cerul gurii ca să reclami din rășputeri conducerea statului. Încă vreo câteva ședințe de genul celor recente și marfa așa-zisei democrații din țara românească nu mai ispitește pe nimeni”¹.

Nu doar parlamentarii au fost vizați de șarja lui Octavian Goga, ci și gazetele acelei epoci. *Mentalitatea de subsol a nenorociților meseriași ai condeiului* se manifesta nestingherit în paginile de ziar. *Coloanele gazetelor*, spunea Octavian Goga, se avântau într-o nobilă întrecere cu retorica parlamentară:

„Gazetarul e un făt al hiperbolei prin excelență; ținând pas, deci, cu politicianul pornograf, el devine de-a dreptul scatolog. Tonul ziarelor peste tot e azi de un libertinaj neobișnuit în gândire și de-o scârbă fără măsură în formă, gazetele nu mai pot fi ținute în casa oamenilor cumsecade, adjectivele lor put de la trei poște”².

Explicații referitoare la ceea ce spunea Octavian Goga despre ziarele epocii sale găsim într-un articol din revista *Furnica*. Iată ce spunea autorul textului la care facem referire aici:

„Eu mă rătăcisem odată, în tinererețea mea, prin redacția unui ziar, unde, dimineața, când ne întruneam toți redactorii, directorul avea obiceiul să ne pună – și să-și pună în același timp și lui – întrebarea stereotipă: «– Ei, astăzi, pe cine mai înjurăm?». Știam atâta, dimpreună cu directorul nostru, că o gazetă cotidiană putea să aibă succes, adică tiraj (pentru antreprenorii gazetei, aceste două noțiuni se confundau într-una singură) – putea, deci, să trăiască și să prospere – fără talent, fără bun-simț, fără onestitate de cugetare și chiar fără gramatică, – fără înjurătură însă, era destinată să lăncezească și să se ofilească în mijlocul obșteștei indiferențe a onor. p. t. public cititor, adică, în cazul acesta, necititor”³.

Acest mod de a face gazetărie nu reprezenta însă o treabă ușoară. De pildă, un gazetar care nu deținea o funcție de conducere în redacția ziarului la care lucra nu putea să înjure mereu aceleași persoane. El trebuia să caute neconținut ținte noi:

¹ Octavian Goga, „Țară fără stăpân...”, în *Țara noastră*, anul IX, nr. 8, 19 februarie 1928, p. 250.

² Octavian Goga, „Țară fără stăpân...”, în *Țara noastră*, anul IX, nr. 8, 19 februarie 1928, p. 250.

³ Ion Scribul, „Din lipsă de subiect”, în *Furnica*, anul XIV, nr. 82, 10 noiembrie 1919, p. 5.

„Nu era însă întotdeauna ușor să variezi înjurătura; aveam câteva «capete de turc», cum se zice, dar pe acelea și le rezerva mai îndeosebi însuși directorul, lăsând, ca orice patron ce se respectă, greutatea corvezilor pe umerii colaboratorilor. Atunci o luam și noi la întâmplare: păzea de nenorocitul pe care ceasul lui cel rău și lipsa de subiect a noastră ni-l scotea în cale. Necriticabil, după cum se știe, nu e nimic în lumea aceasta; totul stă în proporțiile pe care le dai și direcția în care îți îndrepti *critica*. De la cine știe ce năzbâtie a notarului din Fefelei, te ridici vertiginos până la gulerul domnului ministru de interne, îl zgudui bine și îl *sudui* și mai bine, și nu te oprești până la mizerabila alcătuire a acestui regim oligarhic și de teroare; – ai așteptat la ghișeul poștei, pentru o scrisoare recomandată, cu cinci minute mai mult decât era în programul d-tale ce-ți reclama în acel moment prezența imperioasă la aperitiv, – sau domnișoara de la telefon te-a lăsat să aștepti în momente tot astfel, sau la fel de critice, – vai de capul domnului director general al P.T.T.! – N-ai găsit, cu permisul tău liber de clasa a I-a, destul loc pentru șapte cutere plus familia și ghețele de care te-ai descălțat ca să-ți *soaniezi* bătăturile, – domnul director general al C.F.R. trebuie să-și dea numaidecât demisia; – și fiindcă, al dracului, nu și-o dă, iată subiect de *campanie* pentru câteva săptămâni, cel puțin”¹.

E drept însă că unii calificau drept *înjurătură* chiar și „un articol obiectiv de critică”. Existau oameni de litere, după cum se arăta într-un articol din revista *Universul literar*, pentru care *critica* și *înjurătura* aveau același înțeles². Cu alte cuvinte, orice text care nu era pe placul celui pe care-l viza risca să primească eticheta de *înjurătură*.

3. Cele mai eficiente înjurături sunt înjurăturile de cele sfinte

În 1885, în ziarul *România liberă* era publicat un articol în care li se cereau autorităților luarea unor măsuri severe împotriva celor *spurcați la gură*, care erau foarte mulți la număr. *Orice înjurătură*, spuneau cei din redacția ziarului *România liberă*, trebuia să fie aspru pedepsită. Doar așa, susțineau aceiași gazetari, puteau fi protejate urechile doamnelor și domnișoarelor care făceau greșeala de a ieși la plimbare pe străzile Bucureștiului. Iată un fragment din articolul publicat în ziarul menționat mai sus:

¹ Ion Scribul, „Din lipsă de subiect”, în *Furnica*, anul XIV, nr. 82, 10 noiembrie 1919, p. 5.

² Ion Sân-Giorgiu, „Literatură și public”, în *Universul literar*, anul XLI, nr. 29, 19 iulie 1925, p. 4.

„Nu e lucrător în București care să fie în stare a vorbi trei cuvinte fără ca al patrulea să nu fie o înjurătură murdară. Nu e stradă în București prin care să poți trece fără ca să nu-ți atingă urechile cele mai pestilențiale înjurături. Nu e băiat mic în clasele mai de jos, – și mulți și din clase mai bune – în București, fără ca să nu fie un virtuos în expresiunile cele mai murdare, cu care s-a molipsit de la oameni mai vrâstnici și al căror înțeles abia-l pricepe. Dicționarul străzilor din Capitală te face să nu știi cum să treci cu doamne, domnișoare și copii pe ulițe fără ca la doi-trei pași să nu-ți plesnească obrazul de rușine, și adeseori te pomenești cu întrebarea naivă a unui copil: «Ce a zis omul, tata?». Dacă nu-i răspunzi sau dacă nu-i dai un răspuns mulțumitor, copilul întreabă pe servitoare, când se întoarce acasă”¹.

Dintr-o știre publicată în ziarul *Adevărul*, în 1928, aflăm că românii din epoca interbelică înjurau cel mai mult la telefon:

„Direcția P.T.T. a dat un fel de comunicat: «Nu mai înjurați la telefon!» Cred că direcția poștei a făcut o greșeală. Înjurătura e o excelentă diversiune. Se spune chiar că în România n-a izbucnit revoluția – grație înjurăturii... După interdicția înjurăturii la telefon, abonații – înfuriați că numerele nu mai răspund – vor rupe firele, vor călca în picioare aparatele și, pătrunzând la Poștă, vor lua la bătaie personalul telefonic.

– Ascultă-mă, domnule director! Mai bine cu înjurătura, care – de când cu parlamentul... nici nu prea mai e măcar rușinoasă”².

Dintr-o altă sursă aflăm că, atunci când vorbim despre *înjurătură*, românul e frate cu ungarul, pentru că atât primul, cât și al doilea înjură mult. La un concurs internațional de rostit înjurături, spunea autorul unui text publicat în 1911, doar ungarul ar putea fi în stare să-i învingă pe români. În aceeași sursă se mai arată și că, din punct de vedere medical, înjurăturile au un efect pozitiv asupra omului. Cele mai eficiente înjurături sunt *înjurăturile de cele sfinte*. Autorul citat chiar vine cu un exemplu în acest sens:

„Se zice că pe vremurile când n-aveam încă drumuri de fier, un sfânt mitropolit, făcând o inspecție prin țară și călătorind cu cai de poștă înhămați la butca sa, la un moment, s-a înnămolit și caii nu o mai luau din loc.

– Cum să ieșim d-aici? întreabă mitropolitul pe surugiu.

¹ *** [Măsuri pentru stărpirea înjurăturii], în *România liberă*, anul IX, nr. 2432, 3 septembrie 1885, p. 3.

² Kix., „Împotriva înjurăturii”, în *Adevărul*, anul 41, nr. 13582, 28 martie 1928, p. 1.

– De, preasfinte, ar fi lesne de ieșit dacă mi-ai da voie să trag câțiva sfinți și câteva liturghii.

Mitropolitul i-a dat voie și, astfel, a putut să [se] urnească din loc”¹.

E incontestabil că mulți oameni cred că *înjurătura* îi poate ajuta să ducă la bun sfârșit sarcini care altfel ar fi imposibil de îndeplinit sau să găsească, într-un timp foarte scurt, obiectele pe care le-au rătăcit. Lucrurile stau așa doar în aparență, pentru că, spune același autor, *înjurătura* reprezintă, de fapt, o *încordare a atenției, o opintire a energiei, care-l face pe om să reușească mai repede* ceea ce își propune. *Pentru poporul de jos, cele mai multe înjurături sunt niște „locuțiuni înflorite”, adevărate „oftaturi” soldățești ori surugești. În cele mai multe cazuri, cel care înjură nu se gândește la ceva anume, ci urmează pur și simplu o deprindere rea*².

Iată ce spunea autorul, urmărit de noi în această parte a lucrării, cu referire la *înjurăturile naționale* ale românilor, pe care le considera *din cale-afară de murdare*:

„Oare nu s-ar putea găsi un mijloc, nu ca să facem pe români să nu mai înjure deloc, dar cel puțin să-și mai civilizeze înjurăturile? În casa lui, înjure cineva cât va pofti, dar în public? dar pe stradă? La noi, nu poți să faci douăzeci de pași fără să nu auzi o murdărie, fără ca urechile să nu-ți fie înțepate de o expresiune obscenă, și nu numai oamenii din poporul de jos proferează în public, fără nicio sfială, asemenea expresiuni, dar și foarte mulți din aceia care se pretind culți. [...] Treceți pe dinaintea lui Capșa, unde stau la pândă eleganții noștrii, și veți crede că sunteți la abator. Până și copiii înjură pe stradă în modul cel mai trivial. Unii părinți fac chiar haz când primele cuvinte pe care le rostește copilașul lor sunt o înjurătură. În orice țară civilizată, asemenea expresiuni sunt considerate ca un atentat la bunele moravuri și pedepsite de legi”³.

Până la votarea unei *legi care să pedepsească proferarea obscenităților în public*, același autor propunea *ca ziarele să facă o largă propagandă pentru înlocuirea înjurăturilor murdare prin eufemisme*⁴.

Mai arătăm aici și că printre cei care au vorbit despre *obiceiul spurcat* al românului de a înjura s-a aflat și Patriarhul Miron. El arăta, într-un text publicat în 1927, că, în

¹ Al. Ciurcu, „Obiceiul pământului. Jurăminte și înjurături”, în *Adevărul*, anul al XXIV-lea, nr. 7891, 1 septembrie 1911, p. 1.

² Al. Ciurcu, „Obiceiul pământului. Jurăminte și înjurături”..., pp. 1-2.

³ Al. Ciurcu, „Obiceiul pământului. Jurăminte și înjurături”..., p. 2.

⁴ Al. Ciurcu, „Obiceiul pământului. Jurăminte și înjurături”..., p. 2.

multe locuri din țară, românul, copil sau adult, femeie sau bărbat, „suduie cu cea mai mare ușurățate și nepăsare, ba, de multe ori, chiar din glumă, din răs”¹.

4. În loc de concluzii

La sfârșitul anului 1940, autorul unui articol din publicația *Unirea poporului* spunea că, în România primei jumătăți a secolului trecut, *de la copilul care abia știa să îndruge câteva vorbe și până la bătrânul care umbla înclinat din cauza anilor care au trecut peste el, toți înjurau*². Singura mângâiere era faptul că, atunci, femeile nu înjurau la fel de vârtos ca bărbații³. În timp ce unii gazetari credeau că *înjurătura* le-a fost adusă românilor de unele popoare străine, care au ajuns la un moment dat pe pământurile românești⁴, alții, mai puși pe glume, arătau că *vorbele murdare* au fost folosite chiar și de cei mai vechi oameni. În paginile revistei umoristice *Furnica*, de pildă, se arăta, într-un text apărut în 1929, că nu ar trebui să fim prea supărați pe cei care înjură, pentru că, până la urmă, cea dintâi înjurătură a fost trântită de însuși Adam, atunci când a înțeles cât de grea va fi viața lui în afara Grădinii Raiului⁵.

Referințe bibliografice

Arhiva revistei/ Magazine archive. *Furnica/The Ant*, years: 1919 și 1929.

Arhiva revistei/ Magazine archive. *Țara noastră/Our Country*, years: 1928.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *Adevărul/The truth*, years: 1911, 1928 and 1933.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *Gazeta Transilvaniei/ Transilvania Gazette*, year 1924.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *Opinia/The Opinion*, year 1906.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *Renașterea/ Renaissance*, year 1927.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *România liberă/ Free Romania*, year 1885.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive.. *Unirea poporului/ The union of the people*, year 1940.

Arhiva ziarului/ Newspaper archive. *Universul literar/ The literary universe*, year 1925.

¹ Patriarhul Miron, „Contra înjurăturilor de cele sfinte”, în *Renașterea*, anul V, nr. 45, 6 noiembrie 1927, p. 4.

² Ionel Roșcoval, „Înjurăturile”, în *Unirea poporului*, anul XXII, nr. 49, Blaj, 15 decembrie 1940, p. 1.

³ Al. Ciurcu, „Obiceul pământului. Jurăminte și înjurături”..., p. 1.

⁴ Ionel Roșcoval, „Înjurăturile”..., p. 1.

⁵ Xanthias, „Înjurăturile”, în *Furnica*, anul XXIV, nr. 31, 11 iunie 1929, p. 5.